19. 4. 2002

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Osobní působnost trestního zákona

Působností normy rozumíme vymezení okruhu vztahů, na něž daná norma dopadá. Osobní působnost trestního zákona je pak vymezení okruhu osob, vůči kterým tento zákon působí. Zatímco časovou a místní působnost trestní zákon v ustanoveních § 16 a násl. upravuje, svou osobní působností se trestní zákon nezabývá. Její vymezení vyplývá z jiných norem.

Působností normy rozumíme vymezení okruhu vztahů, na něž daná norma dopadá. Osobní působnost trestního zákona je pak vymezení okruhu osob, vůči kterým tento zákon působí. Zatímco časovou a místní působnost trestní zákon v ustanoveních § 16 a násl. upravuje, svou osobní působností se trestní zákon nezabývá. Její vymezení vyplývá z jiných norem.

Osobní působnost trestního zákona je definována negativně, tedy v podobě výjimek z této působnosti. Hovoříme o tzv. hmotněprávní exempci, v důsledku které jsou určité osoby vyňaté z pravomoci trestního zákona úplně nebo zčásti beztrestné. Hmotněprávní exempce je trvalá. V této souvislosti je nutno odlišit procesní exempci, v důsledku které jsou určité osoby zcela nebo zčásti vyňaty z působnosti trestního řádu. Tyto osoby jsou trestné, ale nestihatelné. Takováto nestihatelnost je zpravidla dočasná.

Z hlediska osobní působnosti trestního zákona je pramenem úpravy především Ústava České republiky (ústavní zákon č. 1/1993 Sb.), a to zejména článek 65. Ústava v odstavci třetím tohoto článku stanoví, že trestní stíhání prezidenta republiky pro trestné činy spáchané po dobu výkonu funkce prezidenta republiky je navždy vyloučeno (prezident republiky může být stíhán pouze pro velezradu, a to před Ústavním soudem na základě žaloby Senátu, přičemž trestem může být ztráta prezidentského úřadu a způsobilosti jej znovu nabýt).

Z dikce tohoto článku Ústavy je jasné, že jde o exempci procesní (i když se objevují i názory, že jde o exempci hmotněprávní). Její důležitost pro osobní působnost trestního zákona vyplývá ze skutečnosti, že tato procesní exempce má hmotněprávní důsledky. Ve své podstatě má tedy tato procesní exempce stejné důsledky jako by šlo o hmotněprávní exempci.

Dalším významným článkem Ústavy je článek 27, jehož první odstavec je konstruován obdobně jako výše zmíněný odstavec třetí článku 65. Podle tohoto ustanovení nelze poslance ani senátora postihnout pro hlasování v Poslanecké sněmovně nebo Senátu nebo jejích orgánech. Dále článek 27 stanoví, že poslance nebo senátora nelze trestně stíhat za projevy učiněné v Poslanecké sněmovně nebo Senátu nebo v jejích orgánech. Poslanec nebo senátor podléhá jen disciplinární pravomoci komory, jejímž je členem.

Ve svém odstavci čtvrtém stanoví článek 27, že poslance ani senátora nelze trestně stíhat bez souhlasu komory, jejímž je členem. Odepře-li komora souhlas, je trestní stíhání navždy vyloučeno. Znamená to tedy, že trestní stíhání toho poslance či senátora, u kterého příslušná komora odepřela souhlas, je navždy vyloučeno. Jde opět o procesní exempci s hmotněprávními důsledky.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Trestněprávní odpovědnost členů zastupitelstva při nakládání s nepotřebným majetkem
- Kolize formalismu a ochrany obětí: nový přístup Ústavního soudu k domácímu násilí
- Podmínečné propuštění po novele trestního zákoníku
- Porušení zásady presumpce neviny orgány činnými v trestním řízení a náhrada škody za nezákonné trestní stíhání
- Trestné činy z nenávisti (hate crimes) ve světle novely trestních předpisů
- Primární viktimizace dětských obětí sexuální trestnou činností
- Trestní odpovědnost provozovatelů anonymních sítí
- Oprávnění policejního orgánu k odemknutí mobilního telefonu nuceným přiložením prstu obviněného
- Adhezní řízení v praxi
- Novela trestního zákoníku
- Otevřel Ústavní soud zákonodárci dveře k uzákonění eutanazie v České republice?